

GENÇLERİN İŞSİZLİK SORUNU

Prof. Dr. Nusret EKİN
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi

SORUNUN ÖNEMİ

Günümüz dünyasında gerek gelişmiş, gerek gelişmekte olan ülkelerin hemen birçoğunda, gençler arasında işsizliğin yaygınlığı en dikkati çeken olgulardan birini teşkil etmektedir. Ayrıca son yıllarda yetişkinler ve gençlerin işsizlik oranları arasındaki fark da gittikçe büyümekte, diğer bir deyişle işsizlik sorunu, daha yoğun bir ölçüde genç nüfus kesimlerine doğru kaymaktadır. Gerçekten son yıllarda 24 OECD ülkesinde işsizlerin sayısı 17 milyona ve toplam işgücünün % 5.3'ne varmaktadır. Bu ülkelerde toplam faal nüfusun % 22'sini 25 yaşın altındaki nüfus oluşturduğu halde, bu yaş grubunda işsizlik oranı, toplam işsizlerin % 41'i olan 7 milyona varmaktadır. Örneğin 1976 yılında Avrupa Topluluğu'ndaki işsizlerin 1/3'ü 25 yaşın altında bulunmaktaydı. Ayrıca 1977 başlarında Avusturya'da toplam kayıtlı işsizlerin % 40'ü 21 yaşın altındaki nüfus gruplarından oluşurken, Kanada'da 14-24 yaş grubundaki erkek gençlerin yarısı işsiz bulunmaktaydı.

Genellikle kızlar ve genç kadınlar arasında da işsizlik oranlarının yüksekliği dikkati çekmektedir. Örneğin İngiltere'de 25 yaşın altındaki bütün kadınların yarıdan fazlası işsiz bulunmaktadır. Kuşkusuz bu oranları daha da arttırmak mümkündür. Özellikle A.B.D.'de zenci gençler arasındaki işsizlik daha da vahim oranlar göstermektedir. Aslında bu oranlar sorunun gerçek önemini belirtmekten uzaktır. Bilindiği gibi bu oranlar faal olarak iş arayan işsizlerdeki durumu yansıtmaktadır. Bir yandan 18 yaşın altındaki ilk defa iş arayanlar işsizlik yardımlarından yararlanamadıkları

için oranlar içinde yer almadığı gibi, diğer yandan "cesaretleri kırılmış işçiler" grubunu teşkil eden, diğer bir deyişle iş bulma ümidi taşımadıkları için iş ve işçi bulma kurumlarına başvurma gereğini duymayan gençler de oranları nisbî olarak düşürmektedir.

Dikkati çeken diğer bir gelişme ise, genç nüfus gruplarının gittikçe daha uzun bir süre işsizler grubu içinde kalmasıdır. Örneğin 1974'lere kadar Ortak Pazar ülkelerinde işsizlik süreci genç işçilerin 2/3'ünde üç ayı geçmez iken, o tarihten bu yana süre gittikçe uzamaya başlamıştır. Dikkati çeken bir başka özellik ise, işsizliğin nisbeten daha genç olanlarda, ilk defa iş arayanlarda ve düşük eğitim seviyesine sahip olanlarda daha fazla olmasıdır. Bu konuda yaş, cinsiyet ve eğitim durumuyla işsizlik arasındaki ilişkileri gösteren istatistikler, maalesef çok az ülke tarafından yayınlanmaktadır. Bu hudutlu istatistiklere göre, işten çıkarılan işçilerin önemli bir bölümünü hiçbir eğitim görmemiş, vasıfsız genç işçiler teşkil etmektedir.

ENDÜSTRİ TOPLUMLARINDA GENÇLER ARASINDA İŞSİZLİK

Bazı ülkeler için yapılan demokratik araştırmalara göre, önümüzdeki yıllarda birçok ülkede durumun daha da endişe verici boyutlara ulaşması beklenmektedir. Gerçekten yapılan araştırmalara göre 1980'lerden itibaren Ortak Pazar ülkelerinde çalışma yaşına gelen genç işçiler arasında işsizliğin dikkati çekici şekilde artması beklenmektedir. Benzer eğilimler Kanada ve A.B.D.'de yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur. Kuşkusuz gençler arasında işsizliğin yüksek oranlara varışının tek bir nedeni yoktur. Gençler arasında işsizliğin nedenleri arasında ekonomik durgunluktan ilk önce genç işçilerin etkilenmesi gelmektedir. Bazı görüşlere göre ekonomideki gelişmeler dahi gençler arasında görülen işsizliğin bertaraf edilmesine yetmeyecektir. Gerçekten 1974 durgunluğundan önce de Batı'nın Kanada, Fransa, İrlanda, İtalya, İngiltere ve A.B.D. gibi birçok endüstri toplumunda gençler arasında işsizliğin nisbeten yüksek olduğu görülmüştür. F. Almanya'da çok yüksek istihdam seviyesi ve hatta işgücü açıkları yüzünden gençler arasında işsizlik belirgin bir biçimde kendini ortaya koyamamıştır.

Buna mukabil işsizliğin fevkalâde düşük oranlara vardığı Norveç ve İsveç gibi İskandinav ülkelerinde gençler arasındaki işsizlik yetişkinlerdeki işsizliğin 2-3 katına varmaktadır.

Bütün bu gelişmeler özellikle 15-25 yaş grubunda işsizlik oranlarının artışının yapısal faktörlerden doğduğunu ortaya koymaktadır. Bu bakımdan ülkede ekonomik durgunluktan doğan genel işsizlikle ilgili analizler yanında, özellikle gençler arasında işsizliğin nisbî yüksekliğine yapısal faktörler açısından eğilme zorunluğu doğmaktadır. Bu konuda genellikle ileri sürülen görüşlere göre, işverenlerin yetişkin işçileri tercih etmeleri, yasaların ve uygulamanın yetişkin işçiler lehine daha fazla istihdam güvencesi sağlaması, gençlerin çalışmaya karşı davranışları ve özellikle eğitimle çalışma hayatı arasındaki uyumsuzluk ve tutarsızlık gençler arasında daha yaygın işsizliğe neden olmaktadır.

GENÇLERDE İŞSİZLİĞE YOL AÇAN NEDENLER

Gerçekten, genellikle işverenler, işe yeni işçi almada veya istihdamın devamında gençler yerine uzmanlaşmış, yetişkin ve tecrübeli işçileri tercih etmektedirler. Böyle bir davranış işverenler açısından çeşitli nedenlere dayanmaktadır. İleri sürülen görüşlere göre, gençler için iş fırsatları birçok müessesesevî uygulamalarla nisbeten daha hudutlu bulunmaktadır. Bu arada iş yasalarında çocuk ve genç işçilerin çalışma yaşı ile ilgili düzenlemeler ve asgari ücret seviyesinin hızla yükselmesi nedeniyle eğitim görmemiş ve beceri kazanmamış genç işçi çalıştırmanın işverenler açısından ekonomik bulunmayışı sayılabilir.

Gerçekten yakın tarihlerde belli başlı 6 endüstri ülkesinde yapılan araştırmalar da bu iddiayı doğrulamakta ve genç işçi çalıştırmanın firmaya maliyetinin onların istihdamından sağlanacak faydaya nazaran daha yüksek olduğu sonucunu vermektedir. Diğer bir deyişle, bu grup işçilerin ücretleri, onların verimliliklerinden daha yüksek bulunmaktadır.

Diğer yandan dikkati çeken önemli bir gelişme de 1970 başlarında Belçika, Fransa, F. Almanya, İtalya ve A.B.D.'de mesleki

eğitim görmüş 20 - 24 yaş grubu arasındaki gençlerin işsizlikten, diğerlerine nisbetle, daha az etkilendiğini ortaya koymuştur. Bu tip işçiler, işbaşında eğitime daha az gereksinme gösterdiklerinden çalışma motivasyonları ve çalışmadan bekledikleri ümitler konusunda daha gerçekçi oldukları için bu tip işçilerin maliyet/fayda oranları daha elverişli bulunmaktadır.

Ülke çapında asgarî ücret uygulamaları da yetişkin işçi istihdamını teşvik ettiği için, hatta bazı çevreler yetişkinlere nazaran gençler için daha düşük bir asgarî ücreti öngören çifte asgarî ücret sistemleri önermişlerdir. Kuşkusuz toplu iş sözleşmesinde vasıf, yaş, kıdem ve eğitim seviyesine bakılmaksızın bütün işçiler için uygulanan seyyanen mutlak ücret zammı sistemi de istihdam politikasında gençler yerine yetişkinlerin tercihine yol açmaktadır. Bazı ülkelere asgarî ücret uygulamaları 16-21 yaş grubu için daha düşük asgarî ücreti öngörürken, diğer bazı ülkelerde asgarî ücret sadece belirli bir yaş seviyesini geçmiş olanlara tatbik edilmektedir. Örneğin Danimarka'da asgarî ücret 15 yaşını geçmiş olanlara uygulanmakta, bu yüzden genç işçiler arasında işsizlik oranları nisbeten düşük bulunmaktadır.

Bu sahada dikkati çeken önemli bir gelişme de işten çıkarılma konusunda yetişkin işçiyi koruyan yasa ve toplu sözleşme düzeniyle geliştirilmiş, istihdam güvencesi uygulamasıdır. Böyle bir uygulama genç işçi istihdamını, özellikle emek piyasalarından ilk defa iş arayan gençlerin istihdamını önemli ölçüde etkilemektedir. Örneğin, İtalya'da işletmeler iş açıklarını doldururken, daha önceki yıllarda işten çıkardıkları işçilere ilk defa müracaat etmek zorundadırlar. Fransa, İsveç ve F. Almanya'da işçinin bireysel ve toplu şekilde işten çıkarılmasında uygulanan yöntemler ve kurallar, örneğin işletmeye "ilk girenin son çıkması", yaşlı işçilerin korunması, kıdem tazminatı, diğer bir deyişle istihdam güvencesi konusundaki uygulamalar, genç işçi istihdamını önemli bir biçimde etkilemektedir.

Genellikle gençler arasında işsizliğin yaygınlığının nedenleri üzerinde durulurken, gençlerin çalışmaya karşı tutum ve davranışları konusunda da bazı olumsuz iddialar ileri sürülmektedir. Kuşkusuz yetişkinlere nazaran gençlerin endüstride çalışmaya veya genellikle çalışmaya karşı tutumları konusunda farkları ortaya ko-

yacak yeterli araştırmalar yapılmıştır. Fransa'da yakın tarihlerde yapılan bir araştırma, gençlerde yaş, cinsiyet, sosyal orijin, eğitim seviyesi ve işin tipine bağlı olarak önemli davranış farkları olduğunu ortaya koymuştur. Okuldan istihdama yönelmede işsizlik, yetersiz çalışma koşulları veya işten beklenen gelir, ailenin gelir durumu, çalışmama tercihinin maliyeti gibi karmaşık ve birbirini etkileyen faktörler yumağını çözmek, ilmî araştırmalara muhtaç gözükmektedir.

EĞİTİM STRATEJİLERİ VE İŞSİZ GENÇLER

Yakın tarihlerde özellikle eğitimden çalışma hayatına geçişte genç nüfusun ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığını gösteren önemli araştırmalar yapılmıştır. Özellikle orta eğitim seviyesinden istihdama yönelmede gençlerin emek piyasalarında eğitim sisteminden gelen önemli güçlüklerle karşılaştıkları görülmektedir. Ülkelerin birçoğunda eğitim sistemiyle emek piyasası arasında yeterli ölçüde bir ilişki kurulamamıştır. Bir yazarın deyişine göre, okullarda uygulanan nisbeten dar akademik gelenekler, öğrencinin okul dışı dünyayla ve özellikle endüstrideki istihdamla ilişkisini koparmaktadır. Okul eğitiminden istihdama yönelmede gençlerin önemli bir kısmı psikolojik gerginliklerin içine düşmektedir. Böylece İngiltere'de Crowther raporunda ifade edildiği gibi "okulla çalışma arasında hiç kimsenin sahip çıkmadığı bir saha" bulunmaktadır.

Özellikle 1976 yılında Belçika, Kanada, Fransa, F. Almanya, İngiltere ve A.B.D. gibi ülkelerde bütün liseden ayrılanların % 50 nin diploma almadan okuldan ayrıldığı görülmekte, bu ülkelerde sorun böylece daha da büyük bir önem kazanmaktadır. Bu yüzden Avrupa ülkelerinin çoğunda eğitim reformu ile ilgili girişimlere başlanmış bulunmaktadır. Okulları terkedenlerin önemli bir bölümü kısa süreli teknik ve meslekî eğitime veya çıraklık eğitime yönelme gereğini bulamamakta, hatta bazı ülkelerde bu konuda yeterli olanaklar dahi mevcut bulunmamaktadır.

GENÇLERE İŞ YARATMA PROGRAMLARI

Ülkelerin çoğunda hükümetler gençler arasında görülen yaygın işsizliğin önlenmesinde meslekî - teknik eğitimi, gençlerin iş-

tihtdam edilmesini öngören bazı özel programları bir vasita olarak düşünmektedirler. Diğer yandan bazı ülkeler gençlerin eğitim sisteminde daha uzun bir süre kalabilmesini öngören programlar geliştirmektedirler. Ayrıca örneğin Fransa'da görüldüğü üzere, gençlerin sanayide istihdamı için bazı özel programlar uygulanmaktadır. Bu ülkede 25 yaşın altında olup da askerlik hizmetini yeni bitirmiş ilk defa iş arayanlar için 6 aydan daha fazla süreyle iş ve işçi bulma kurumlarına kayıtlı olmak şartıyla bazı özel istihdam projeleri geliştirilmiştir. Bu nitelikteki gençleri istihdam eden işverenlere belirli süreler için her ay ilâve para yardımları yapılmaktadır. Böyle bir uygulamanın küçük işyerlerinde, el sanatlarında büyük bir ilgi gördüğü tesbit edilmiştir. Benzer nitelikteki programlara İngiltere, İsveç ve İtalya'da da rastlanmaktadır. Bazı ülkelerde iş bulmakta güçlük çeken gençler için de özel iş yaratma programları uygulanmaktadır.

Genel eğilimler olarak belirtmek gerekirse, 1970'lerden sonra başlayan ekonomik durgunluk içinde işsizlik oranları hızla artarken, işsizlik içinde gençlerin payının daha da hızlı arttığı görülmektedir. Bu gelişme gittikçe yapısal bir özellik niteliğine dönüşmektedir. Bazı görüşlere göre böyle bir eğilimin özünde okulların eğitim programlarıyla, çalışma hayatının gerektirdiği vasıflar arasında uyumsuzluk ön plânda rol oynamaktadır. Gençlerin istihdamında ortaya çıkan ekonomik kayıplar bir tarafa bırakılsa bile, gençler arasında işsizliğin yaygınlaşması, toplumsal yapı içinde ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bu konuda kısa dönemli tedbirler yerine uzun dönemli plânlamalara geçmek zorunlu görülmekte, emek piyasasında ve eğitim sisteminde yeni düzenlemeler gerekli bulunmaktadır.

GELİŞEN ÜLKELER VE GENÇ İŞSİZLİĞİ

Gelişme halindeki ülkeler açısından konuya baktığımız zaman sorunun daha da karmaşık bir ekonomik, sosyal nitelikteki yapısal sorunlar ağına dönüştüğünü görürüz. Bilindiği gibi gelişme halindeki ülkelerde işsizlik, özellikle eksik istihdam, savaş sonrası dönemde ilgileri üzerinde toplayan en önemli sorun olmuştur. Bir yandan hudutlu kapital olanakları, diğer yandan dış ekonomik iliş-

kilerdeki çok ciddî güçlükler, hızlı fiat artışı ve kentleşme milyonluk kitlelere istihdam olanakları sağlayacak ekonomik gelişme gayretlerini köklü bir şekilde etkilemektedir. Modern sektörde iş bulma olanaklarından daha hızlı bir biçimde ortaya çıkan kentleşme olgusu, esasen teknolojik gelişmeler yüzünden hudutlu istihdam olanakları sağlayan endüstri sektörü yerine, geniş kitlelerin hizmet sektörlerinde üretken olmayan aldatıcı marjinal istihdam şekillerine kaymasına yol açmaktadır.

Aslında gelişme halindeki ülkelerde işsizliğin artışında rol oynayan faktörlerin başında değişik seviyelerde eğitimin yaygın bir hale girişi sayılabilir. Eğitim genç nesillerin hareketliliğini artırmakta, ancak dinamik - modern sektörde tatmin edilebilecek arzu ve heveslerin doğmasına neden olmaktadır. Böylece eğitimin yaygınlaşması, esasen aşırı derecede istihdam sorunlarının baskısı altında olan modern sektörde istihdam sorunlarını, daha da yoğunlaştırılmaktadır. Özellikle eğitimin yaygınlaşması gençlerin tarım - dışı sektörlerde transferinde çok önemli olmaktadır. Örneğin Filidisi Sahili'nde köy okullarını bitirmiş gençlerin % 60'ının buldukları köyü terkettikleri saptanmıştır. Nijerya'da açık işsizlerin çok önemli bir bölümü ilk defa emek piyasasına katılan okullarını terk etmiş gençler teşkil etmektedir. Bu ülkelerde tarım - dışı sektörler okullarından ayrılmış gençlerin çok hudutlu bir bölümüne iş olanakları sağlayabilmektedir. Kuşkusuz burada sosyal gelişme ile ekonomik gelişme arasındaki dengesizlik, özellikle kendini eğitim - istihdam dengesinin kaybolmasıyla modern sektörde yaygın bir genç işsizliği şeklinde ortaya koymaktadır.

BEYİN GÖÇÜ VE AYDIN İŞSİZLER

Diğer yandan ekonomik gelişme içinde tutarlı bir insangücü politikası öngörülmediği takdirde, yoğun bir biçimde "aydın işsizliği" ortaya çıkmaktadır. Örneğin Mısır, Hindistan, Pakistan gibi çok yüksek vasıf seviyesinde insangücü kaynaklarına sahip ülkelerde eğitim ekonomik gelişmeye belirsiz bir biçimde katkıda bulunurken, esas itibarıyla "beyin ihracı" denilen yüksek vasıflı insan kaynaklarının ülke dışı istihdama yönelmesine yol açmaktadır. Hudutlu yatırım kaynaklarını tahsis etmek suretiyle yetiştirdiği ve

eğittiği kalkınmada kritik fonksiyonlara sahip vasıflı insangücünün yurt dışı istihdama yönelmesi gelişen ülkelerin kalkınmalarında önemi küçümsenemeyecek olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Aslında gelişen ülkelerde beyin ihracı sorunundan sarfmazar bir yandan ekonomik gelişmenin sürdürülmesi için vasıflı işçi ihtiyacı karşılanamazken, diğer yandan ekonomik gelişmede kendi vasıflarına ihtiyaç duyulmayacak beceri ve meslekte birçok eleman yetiştirmekte, iyi düzenlenmemiş bir insangücü yatırım siyasetinin sonucu olarak ekonomik bünye içinde vasıflı işçi ihtiyacı sürüp giderken, zaman zaman önemli ölçüde aydın işsizliği denilebilecek yüksek okul mezunlarının işsizliğine rastlanmaktadır. Gerçekten işsiz aydınlar gelişen ülkelerde çok önemli bir insangücü problemini teşkil etmektedir.

Son yıllarda birçok ülkede yapılan araştırmalar, ülkenin ihtiyacımdan çok daha fazla avukat, sanat ve edebiyat fakültesi mezunu olduğunu ortaya koymaktadır. Hatta birçok hallerde bu ülkelerde işsiz özellikle eksik istihdamda mühendis, ilim adamı, iktisatçı bulmak mümkündür. Üniversite mezununun işsiz kalması iş fırsatlarının onun statüsüne yahut eğitim seviyesine uymamasından doğmaktadır. Gelişen ülkelerde üniversite eğitimi gerçekçi olmayacak şekilde genellikle çok yüksek istihdam ümitleri yaratmaktadır.

Bazı ülkelerde üniversiteden mezuniyete devlet hizmetlerinde güvenilir iyi bir iş bulmak garantisi gözüyle bakılmaktadır. Birçok ülkede ise yüksek eğitim elit sınıfa dahil olabilmek için bir vasıta olarak değerlendirilmektedir. Orta okuldan veya liseden ayrılmış olanlar beyaz yakalı bir iş için yeterli niteliklere sahip olduklarını düşünerek herhangi bir el işçiliğine veya becerisine dayanan bir işi kabule yanaşmamaktadır. Aslında açık işsizlikten de önemli olarak eğitim görmüşlerin önemli bir kısmı kendi vasıf ve eğitim seviyelerine uymayan bir işi kabule zorlanarak gelişen ülkelerde eksik istihdamın genişlemesinde önemli bir etken olmaktadır. Bu şekilde beşeri kaynakların israfı ve bu kaynakların geliştirilmesi için yapılan yatırımların boşa harcanması ekonomik kayıplara yol açtığı gibi, ülkenin sosyal ve siyasî yapısını da olumsuz bir biçimde ve geniş şekilde etkilemektedir. Böylece eğitim - istihdam dengesi anlamlı ve dengeli bir biçimde kurulamadığı takdirde, sayıları hız-

la artan toplumla bütünleşmemiş eğitim görmüşlerin hacmi genişleyecektir.

AFRİKA'DA İŞSİZ GENÇLERE UYGULANAN PROGRAMLAR

Afrika ülkelerinde genç işsizlere alt-yapı yatırımlarında iş bulmak için "gençlik tugayları" teşkil edilmekte, bu projelerde çalışan gençlere düşük ücret ödenmekte ve kendileri meslekî ve teknik eğitime tâbi tutulmaktadır. Fakat bazı hallerde örneğin Ghana'da görüldüğü gibi, bu örgütler siyasî amaçlara yönelmektedir. Bazı ülkelerde ise işsizlerin askere alınması teşvik edilmektedir. Ashında Afrika kıtası ülkelerinin hemen hepsinde gençler arasında nisbeten daha yüksek işsizlik oranları görülmektedir. Kentlere akın hususunda rol oynayan faktörler arasında bilhassa tarım sektöründeki geleneksel hayatın tahditlerine karşı gençlerin direnişi gelmektedir. Böylece esas sorun okullarını terkedemeyen gençlere tarımı bir meslek olarak kabul ettirme sorununa dönüşmektedir.

Gençler arasındaki işsizliğin yüksek oluşunun bir diğer nedeni ise, toplam nüfus içinde genç ve özellikle çocuk yaş grubunun önemli bir yer işgal etmesidir. Ayrıca eğitim programlarının gerek tarım, gerek endüstriyel gelişme plânlarının amaçlarına uygun düşmediği, bu nedenle okullarını terkedemeyen gençlerin işsiz kaldığı ileri sürülmektedir. Afrika ülkelerinde gençliğin işsizlik sorununu çözmek için değişik programlar uygulanmakta, örneğin Nijerya'nın batı bölgesinde bir "kırsal yerleşme plânı" hazırlanarak özellikle ilk ve orta okullardan ayrılmış genç işçilere istihdam olanakları sağlamak, geliştirilmiş tarım metodlarının ülkeye yayılması amacı güdülmektedir.

Orta Afrika Cumhuriyeti tarımsal üretimi artırmak için "genç öncüler hareketi" ile kentlerde birikmiş işsiz gençleri tarım sektöründe istihdam etmeyi amaçlamaktadır. Dahomey'de kentlerdeki işsizliğin bertaraf edilmesi için "toprağa geri dön" politikasının uygulanmasına başlanmıştır. Böylece özellikle gençlerin kırsal kesimde yeniden yerleştirilmesi öngörülmüştür. Mali'de küçük köy topluluklarını geliştirmek amacıyla tarımda genç liderler eğitilirken,

ayrıca “şeref için çalışma” programları ile tarımın gelişmesi ve yaşama seviyesinin yükseltilmesi için mahalli topluluklar basit bazı üretim biçimlerine yöneltmek istenmiştir. Çalışma yaşamdaki gençler arasında işsizliğin yaygın olduğu diğer bir ülke ise Kenya’dır. Bu ülkede çok erken yaşta eğitimden ayrılan ve emek piyasasına girmek için daha henüz yaşları küçük olan gençleri ülkenin gelişmesine yararlı şekilde kullanmak amacıyla “gençlik merkezleri” kurulmak istenmiştir. Güney Sahra Afrika’sında ise özellikle ilkokulu bitirmişler arasında kentlerde çok önemli bir işsizlik sorunu ile karşılaşmaktadır.

DİĞER GELİŞEN ÜLKELERDEKİ UYGULAMALAR

Asya kıtası ülkelerinde örneğin Endonezya, Pakistan, Hindistan, Filipinler, Seylan, Formoza, Japonya gibi ülkelerde, gençler arasında işsizlik diğer yaş gruplarına nazaran dikkati çekecek derecede yüksek bulunmaktadır. Asya kıtası ülkelerinden bazılarındaki işsiz ve eksik istihdama tâbi gençleri ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde istihdam etmek amacıyla bazı özel plânlar hazırlanmıştır. Bu programlar ücretten ziyade başka teşvik sistemleri içinde yürütülmekte, özellikle gençler ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesine gönüllü olarak millî heyecanları yoluyla katılmayı teşvik edilmektedir. Bu konuda Pakistan’da “çalışma programları”, Hindistan’da “toplum kalkınması programları”, Seylan’da “gönüllü çalışma programları” uygulanmaktadır.

İsrail ise kendi yapısına uygun daha değişik bir programı deneyerek “nahal” isimli bir örgüt kurarak gençleri bir yandan millî savunma eğitiminden geçirirken, diğer yandan ülkenin kırsal ve toplumsal yapısını değiştirmede öncülük yapabilecek ve toplum kalkınmasını başaracak yeni nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Benzer özelliklere Lâtin Amerika’nın birçok ülkesinde rastlıyoruz.

Gençler arasında işsizliğin özellikle yaygın olduğu ülkeler arasında Arjantin, Brezilya, Peru, Kolombiya, Porto - Riko sayılabilir. Ülkeden ülkeye farklılıklar olmakla beraber, genellikle Lâtin Amerika ülkelerinde nüfusun demografik yapısı değişerek git-tikçe gençleşmekte, kentleşme hareketi hızlı bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

ÜLKEMİZDEKİ EĞİLİMLER

Kuşkusuz gelişme halindeki dünyanın, hatta gelişmiş endüstri toplumlarının adeta ortak karakteristiği olan toplum içinde işsizlik yükünün özellikle genç nesillere kayması olayında olduğu gibi, benzer eğilimlerin ülkemiz açısından da geçerli olduğuna hiç kuşku yoktur. Ülkemizde işsizlik meselelerini gençlerin istihdam sorunları açısından bir yandan kırsal kesim içinde geleneksel sektörlerdeki istihdam analizleriyle ortaya koymak gerektiği kadar, belki oradan da önemli olarak gençler arasında işsizliğin niteliğini modern sektörlerde incelemek gerekir. Modern sektörde gençlerin işsizlik sorununun incelenmesinde, özellikle örgütlenmiş ve örgütlenmemiş marjinal sektörlerdeki işsizlik analizini ayrı ayrı ele almak zorunludur. Kuşkusuz böyle bir inceleme için de ülkenin makro seviyesindeki ekonomik ve sosyal gelirme sorunlarını bir bütününde birbirine yaptığı karşılıklı etkilerle gözönünde tutmak gerektiği kadar, ayrıca Türk endüstri ilişkileri sisteminde ortaya çıkan eğilimler açısından da konu incelenmeye muhtaçtır. Kaldı ki bir dördüncü boyut olarak sorunu yurt dışında çalışan işçilerimiz ve onların çocuklarının yurt dışı eğitim ve istihdamında karşılaşılan sorunlar açısından da değerlendirmek gerekir.

KAYNAKLAR

- EKİN, E. : Gelişen Ülkelerde ve Türkiye'de İşsizlik, Sermet Matbaası, İstanbul 1971.
- EKİN, N. : Labor Force and Employment Problems in Turkey : Problems of Turkey's Economic Development, Vol. 1, İstanbul 1972, pp. 463-481.
- EKİN, N. : Structure of Labor Force, Interaconomics, Monthly Review of International Trade and Development : No. 10, Oct. 1973, pp. 316-318.
- EKİN, N. : Türkiye'de Faal Nüfus, İstihdam ve İşsizlik : Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, Cilt 6, No. 1-2, s. 81-100.
- EKİN, N. : İşsizlik Sorunu; İş ve İşçi Bulma Kurumu Dergisi, Yıl 2, Sayı 6, s. 12-16.

- International Labour Review : Economic and Social Work for Young
Peopl Defence Service, The Israel : Formular Vol. 93, No. 1,
pp. 66-79.
- International Labour Review, Employment Prospecte of Childnen
and Young People in Asia, Vol. 88, No. 96, pp. 564-595.
- GRIFFIN, G.W. : The Development of Younth Centres in Kenya,
International Labour Review, Vol. 88, No. 1, pp. 52-65.
- HSIEH, C. : Underemployment in Asia, Nature and Extent : Inter-
national Labour Review, Vol. 65, No. 6, pp. 703-725.
- KANNAPPANI, S. : The Brain Drain and Developing Countries :
International Labour Review, Vol. 98, No. 1, pp. 1-26.
- International Labour Review, Special Manpower Mobilisation Sche-
mes and Youth Programmes for Development Purpores, Vol.
93, No. 1, pp. 1-4.
- International Labour Review, Unemployed Youth, Vol. 87, No. 3,
pp. 183-205.